

Из поредицата
"Беседи с Юноши"
от пролетта на 1980 г.

Човек, о. Алек Вселена,

Христос е Божието откровение пред човека. Чрез Него Бог се открива на човека по най-съкровен начин, защото ние сме хора и можем да познаем Вечното само когато То се изразява в Крайното и преди всичко в човешката личност. Затова сме християни и в центъра за нас е личността на Иисус Христос, всичко останало се гради около нея.

Когато става дума за Христос, трябва да кажем, че възплъщението не е единствената възможност Бог да се срещне с човека. Христос можеше да се яви като някакво видение или

както се е явил на ап. Павел по пътя за Дамаск (мнозина от вас са чели Деяния на апостолите и помнят какво се е случило с апостола, когато е видял ярката светлина и е паднал потресен). Но Христос се ражда като всеки човек, живее, работи, поема върху Себе Си бремето на всички човешки тегоби. Той споделя всичко с нас!

Всъщност няма нищо в този свят (освен злото и грехът), което Христос да не е поел върху Себе Си. Така Той осветява и преобразява живота ни, където вече няма гребनावост и нищожност. Когато хората започват да

пренебрегват всекидневната си работа, всекидневните си задължения - както някои млади християни дори се хвалят, че работят лошо или учат зле, - аз мисля за Христос. Представям си Го в голяма Му в Назарет, където с тежка работа изкарва хляба Си. Той се труди и едва ли някога е вършил зле работата, която е трябвало да върши.

Разбира се, повечето от вас вероятно са ходили в Ермитажа в Санкт Петербург и са виждали картини по евангелски сюжети. Платната на италианските и испанските художници изразяват благоговението на авторите, възхищението им от величието на събитията, изобразени с особена тържественост и помпозност. На сватбата в Кана присъстват стотици хора. Навсякъде огромни колони, необикновени зали, маса зрители, на върха -

ангели с разперени крила. Вегнъж, когато бях млад, се връщах от Ермитажа и отидох в Третяковската галерия. Там открих няколко платна на художника Поленов, който има серия ескизни картини от живота на Иисус Христос. И сред тях се открояваше една - "Благославяне на децата". Спомням си една картина от моето детство със същото название. Изрисувана е на стената в Николо-Кузнецката църква: деца, сияещи като херувимчета, го тях Христос, облечен в хламуга - от изображение то лъха нещо приказно, всичко е фантастично украсено,

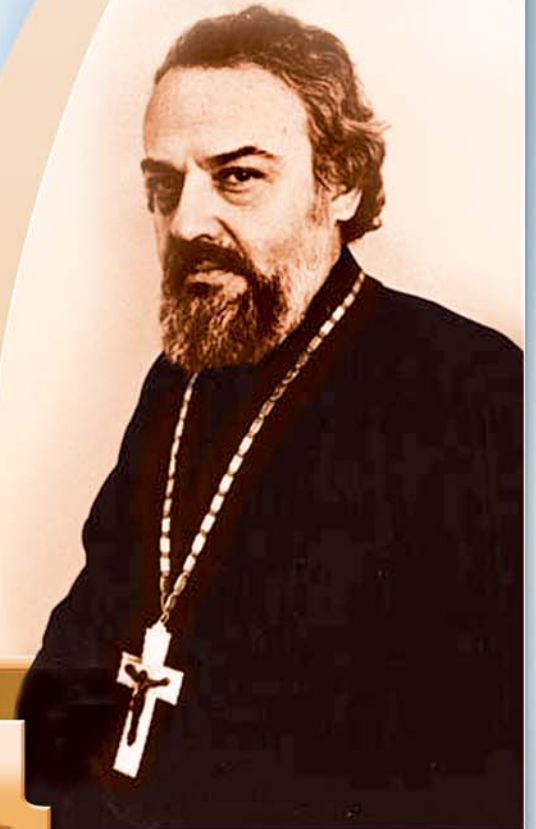
И същността, и смисълът на християнството е в това, че всеки от нас може вътрешно да влезе в общуване с Него, със самия Христос, реално живия, съществуващия. Той е жив не в някакви идеи, не в наследството и делото Си, а реално, за всеки от нас.

необикновено. А при Поленов - къщурка с плосък покрив, простряно пране, Христос е изморен, прегърбен, седнал е до къщата. Жени - плахи, свити - водят геца-та си за ръчичка при Него. Изведнъж разбирам, че е било точно така: без помпозност, без величие. Православните богослови използват дори специален термин, за да отразят характера на Христовото явяване - кенозис, което може да се преведе от старогръцки като умаляване, унищожаване. Кенозисът е като опушено стъкло, което стои между нашето око и слънцето. За да видим слънцето,

Себе си, че е като другите учители, философи или пророци. Знаете, че има велики хора, чието име е свещено за милиони жители на планетата. Сега се пробужда мюсюлманският свят, наистина в такива болезнени форми, но се пробужда. Това са хора, за които са скъпи името и учението на Мохамед. Но какво казва Мохамед, който извежда хиляди араби от дълбините на пустинята? "Аз и моят живот пред вечността на Бога сме подобни на бръмченето на крило на комар." А Христос казва: "Аз и Отец сме едно."

Старозаветните израилски пророци призовават: "Слушайте Божия Закон, мой ви казва истината. Внимавайте в гумите му." А Христос добавя към Закона Своите гуми: "Това е казано в Закона, а аз ви казвам..." Той поставя Себе Си на едно ниво със Словото на Бога, на нивото на Писанието и дори по-високо. Така сред учителите на човечеството, стари и нови, Той единствен

който разполагаме, наречен Евангелие, можем да вярваме на неговото свидетелство за Христос или изцяло да се разграничим - да постъпим както Лев Толстой, който не е вярвал, не е разбирал, не е обичал. Горки пише, че за Конфуций и Буда Толстой винаги е говорил с любов,

сандър Мен

Творец

трябва да гледаме през опушено стъкло. Същото е, когато ни се явява Божията тайна. Тя трябва да е такава степен да потуши (по-правилно е да приглуши) светлината Си, че ние да можем да я видим.

Един човек ми каза: "Аз обичам Христос като човек. Той ми е близък и скъп. Чета Евангелието, но не мога да разбера това, което е нещо повече." Как можеш да обичаш или дори просто да уважаваеш човека, ако смяташ за безумство и измисълотина най-скъровеното, което Той казва на хората?! А междувременно Христос никога не е казал за

има такива претенции. Единствен казва на хората, че чрез Него им се открива Божеството. Нито Буда, чието име е свещено за милиони будисти, нито Конфуций, нито по-късните учители някога са твърдели, че те са Истината. Нито социалните мислителни по-късно, които са търсили освобождението на човека чрез промяна на обществената структура, някога са казвали подобно нещо. Винаги са посочвали "светлото бъдеще" като някакъв идеал, към който и те вървят заедно с другите.

И така, когато четем единствения гостоверен документ, с

а за Христос - студено. Дори Горки е забелязал това... Толстой е бил велик човек, велик правдолюбец и аз мисля, че за християнското съзнание е бил, да речем, пратен, за да събуди застиналия ни дух. Въпреки това си остава факт, че той... не е усетил Христос. И е решил просто да извади от Евангелието максими и афоризми, така да се каже, житейска мъдрост и онази религиозна мъдрост, която му се е видяла подходяща. И какво е излязло от това? Ако някой от вас някога е отварял "Евангелието" на Толстой, може да види, че това е една угаснала книга.

Колко е сива, безцветна и ѝ липсва най-главното. Ще ви кажа още нещо! Някои специалисти целенасочено са изследвали Евангелието и са открили, че там почти няма изречение с морален или доктринален характер, което не може да се намери в други велики, знаменити книги на човечеството - у мъдреца Сенека, у същия Буда или Сократ.

Значи съвсем не учението е най-ценното в християнството за нас. Какво ни е оставил Мохамед? Вярата в единия Бог и в Корана. Какво ни е оставил Буда? Призова към освобождаване от света, практиката за съсредоточаването по пътя към просветлението. И своя орген. Какво са оставили Платон, Паскал, Маркс? Книги, доктрини, учения. Какво е оставил Христос? Оставил ни е не дело, не книга, не доктрини, не учение, а преди всичко - оставил ни е Себе Си. Когато се прощава с учениците Си, казва: "Аз съм с вас до свършека на света." Разбирате ли? "Аз съм с вас." И същността, и смисълът на християнството е в това, че ние, всеки от нас може вътрешно да влезе в общуване с Него, със самия Христос, реално живия, съществуващия.

върху себе си печата на слабостта и на историческите грехове - както всичко, което прави и създава човекът. Християнство първо, второ и трето е Христос, без Когото нищо не съществува.

Сега можем да попитаме защо все пак се е осъществила тази среща? Защо божественият свят, който като цяло е непостижим за нас, става пости-

безполезно. Само растежът на доброто у всеки човек ще изтласква злото. Значи този проблем е тясно свързан с всеки от нас. И всъщност Христос призовава всеки от нас отговорно да участва в Неговото служение. Божията любов ни дава доброто и ние трябва да го умножаваме, макар да е трудно. А е трудно, защото у човека се борят много противоречиви сили. И всеки от нас знае колко наивна е гумата "самоусъвършенстване", която толкова е обичал Толстой.

Какво е оставил Христос? Оставил ни е не дело, не книга, не доктрини, не учение, а преди всичко - оставил ни е Себе Си. Когато се прощава с учениците Си, казва: "Аз съм с вас до свършека на света."

Той е жив не в някакви идеи, не в наследството и делото Си, а реално, за всеки от нас. Това е възможно в най-различни моменти от живота ни: в молитва, четене, просто съсредоточено размисление. И всеки християнин, който е изминал поне малък участък от пътя на общуването с Него, знае, че Христос не просто е бил някога, а съществува сега. В това е цялата тайна. В това е тайната и силата на християнството. Съвсем не в учителите му, не в организациите му, не в наследството му. По всичко това то може би не се различава от другите и носи

жим чрез явяването на Христос Спасителя. В самото Евангелие ни се дава отговор: "Бог толкова възлюби света, че даде Своя Единороден Син, за да не погине нищо едн, който вярва в Него, но да има вечен живот" (Йоан 3:16). Това е свидетелство за божествената любов. Разбира се, "любов" е човешка гума, но е най-силната, макар и стъпкана от хората. Най-силната гума. В света върлува зло. Днес няма да говоря за това какво е злото, откъде идва, защо съществува. Светът е потънал в зло. И понякога ни се иска да унищожим това зло със зло, с насилие, но е

Самоусъвършенстването е илюзия. Никой не може да извади себе си от благодатта. Само при барон Мюнхаузен се е случвало. Човек трябва да има някакъв лост, за да се опре на нещо. И колкото повече живеете, толкова по-ясно ще ви става това.

Втората тайна на християнството е, че ние можем да се усъвършенстваме, като навлизаме в общуването с Христос. Неговата сила ни вдига и ни кара да правим онова, което сами не можем да направим. Един от най-забележителните стихове в Писанието гласи: "Божията сила се показва в немощ", т.е., когато

човек е неспособен на каквото и да било. И първите проповедници на Евангелието са били хора слаби, не красноречиви, които не са се вписвали в античното общество. Как е станало това - и досега е чудо как са успели да разпространят Христовите гуми из градове и села. В Деяния на апостолите пише, че Духът ги е водил. Духът е сила, Която ги се дава. Ние можем да я получим. Обещано ни е! Христос казва, че ще прати Духа на всеки. Това не е някакъв екстаз, не е просто да висиш в облаците. Духът е силата, която дава възможност на човек да осъществи предназначението си на земята.

И тъй като всеки, който тръгва по християнския път, има призвание, тук се открива третата тайна на Евангелието: хората не могат да осъществят призванието си поотделно. Замисълът на Христос е многоединство. Много в единство. Мисля, че този принцип - многоединството е универсален за цялата природа, за цялата вселена. Вижте, каквото и да вземем - молекула, атом, клетка, популация, група, организъм, - винаги е многоединство. Това ни въвежда в тайната на Божеството, Коемо според свидетелството на Христос е също многоединство. Тайната на Троицата. И Христос създава, постоянно създава, а не веднъж, там, някога, многоединство, което нарича Църква (на старогръцки - еклесия) - събрание от хора, общество от хора, общност, която върви заедно с Него, пред Неговото лице. По-нататък Той казва, че тази Църква ще бъде победителка до такава степен, че ще покорява природата. Христос казва: ще изцеляват болести, ще пиете отрова - и тя няма да ви навреди, ще настъпват змии и скорпиони - и те няма да ви причинят зло (Лука 10:19). Тоест силата на Духа в бъдещето постоянно трябва да разцъфтява. А всъщност това не го виждаме. Защото вървим

много бавно. Христос поставя Църквата Си на основата на свободата, никъде не забелязваме насилие от Негова страна. Дори това, че идва на земята в принижен, умален вид, е условие да Го приемем. Той призовава свободно всеки, у Него няма нищо от човешката тоталитарност, гиктат, напранчивост, но винаги има свобода. Именно затова Той запазва непокътнатата човешката природа. Докато самият човек

към своите гела. И само тогава разцъфват. Не трябва да обвинявате хората за това. Просто имаме такова стъбло - нашето Аз. Християнството учи да го преодоляваме, за да се открие истинският извор на личността ни, защото това е псевдоличност. Егоцентризмът е карикатура на личността. Когато хората стигат до вратата или се намират на първите ѝ стъпала, често този егоцентризм пречи

Когато върху нас пада светлината на Вечността, ставаме съпричастни на нея и съществуването ни придобива смисъл. Ние сме част от Неговия замисъл.

не Го потърси. Ето защо историята на Църквата е постоянна борба между човешката закостенялост и светлината, която идва от Христос. Това продължава и сега. По силата на това обстоятелство трябва да кажем, че Евангелието, Църквата не са бягство от действителността, не са тихо пристанище. Напротив, те са изкачване по стръмни стъпала.

Това е труден и отговорен път, макар да е радостен. Ето нашият знак - кръста. Често казвам, че това е знак на скръб, на печал, някои се плашат от него. А всъщност е знак на радост. Защото Христос, когато отдава живота Си за хората, изпитва радост. Кръстът е знак на всеотдайна любов. Христос казва: "Давам ви нова заповед (за любов са говорили и много преди Него) - обичайте се един друг, както Аз ви обикнах." "Както Аз" - всеотдайно. А какво значи това? Промяна на вътрешната ни същност. Какво стои на първо място в нас? Себичност!! Аз!! Егоцентризм! В най-гълбокия смисъл на думата. Спомнете си разговори с вашите приятели. Повечето от тях, за каквото и да говорите - спорт, книги, кино, лични работи, - някак си автоматично пренасочват разговора

на отношението към Бога. Човекът стои пред Бог и мисли: "А какво ще ми даде Той? Какво очаквам от Него?" И постоянно - Аз, това огромно Аз, а Бог остава като някакво прилагателно, като второ аз. Разбира се, никои не говори така съзнателно, но смисълът е такъв, интонацията, тонът на гумите ни са такива.

А всъщност, ако не е Той, ние наистина не съществуваме. Няма ни. Ние сме като переперуди еднотневки. Какво е нашият живот на фона на... целия свят? Нищо. Но ако у нас се отразява Божията светлина, вметваме в себе си всичко. Има един хубав образ: разсипаното напрошено стъкло е просто боклук, но когато върху него падне слънчев лъч, то се превръща в гръга, елмази, красота.

Когато върху нас пада светлината на Вечността, ставаме съпричастни на нея и съществуването ни придобива смисъл.

Ние сме част от Неговия замисъл.

Александър Мен